భారతదేశ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి ఒక విస్తారమైన మరియు పురాతన భూభాగం, ఇది దేశం యొక్క దక్షిణ భాగంలో గణనీయమైన భాగాన్ని ఏర్పరుస్తుంది. ప్రధానంగా అగ్ని మరియు రూపాంతర శిలలతో కూడి ఉన్న ఇది సగటున 600 మీటర్ల ఎత్తును కలిగి ఉంది. ఈ భౌగోళిక అద్భుతం రెండు ప్రధాన విభాగాల ద్వారా మరింత ప్రత్యేకతను సంతరించుకుంది: దక్కన్ పీఠభూమి మరియు మధ్య హైలాండ్స్.

ఖనిజ వనరులు, సుందరమైన కొండలు మరియు సారవంతమైన మైదానాలకు ప్రసిద్ధి చెందిన ద్వీపకల్ప పీఠభూమి భారతదేశ భౌగోళిక శాస్త్రానికి నిజమైన వెన్నెముక.

పీఠభూమి

పీఠభూమి అనేది ఎత్తైన భూభాగం, పైన చదునైన ఉపరితలం ఉంటుంది, తరచుగా ఒకే విధమైన భూభాగం లేకుండా వేరుగా ఉంటుంది. నేషనల్ జియోగ్రాఫిక్ పీఠభూములను ఎత్తైన భూరూపాలుగా నిర్వచించింది, ఇవి కనీసం ఒక వైపు వాటి పరిసరాల నుండి వేగంగా పెరుగుతాయి. సాధారణంగా, భూగర్భ మాగ్మా భూమి ఉపరితలాన్ని విచ్ఛిన్నం చేయడానికి ప్రయత్నించినప్పుడు పీఠభూములు ఏర్పడతాయి, కానీ క్రస్ట్ గుండా విచ్ఛిన్నం కావడంలో విఫలమవుతాయి. పర్యవసానంగా, ఈ మాగ్మా క్రమంగా విస్తృతమైన, దృఢమైన రాతి పొరలను పైకి లేపుతుంది, మిలియన్ల సంవత్సరాలలో పీఠభూమిని ఆకృతి చేస్తుంది

Adda247 APP

భారతదేశ పీఠభూమి రకాలు

భారతదేశం వైవిధ్యభరితమైన ప్రకృతి దృశ్యాలు కలిగిన భూమి, మరియు పీఠభూములు దాని భౌగోళిక శాస్త్రంలో ప్రధాన భాగం. ఈ ఎత్తైన, చదునైన భూభాగాలు ప్రకృతి సౌందర్యం, ఖనిజ వనరులు మరియు ప్రత్యేకమైన పర్యావరణ వ్యవస్థలను అందిస్తాయి. భారతదేశంలో కనిపించే ప్రధాన రకాల పీఠభూములను ఇక్కడ చూడండి:

దక్కన్ పీఠభూమి:

- దక్కన్ పీఠభూమి భారతదేశంలో అతిపెద్ద మరియు అత్యంత ముఖ్యమైన పీఠభూమి.
- మహారాష్ట్ర, తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్, కర్ణాటక, కేరళ, తమిళనాడు, ఒడిషాలోని కొన్ని ప్రాంతాలు, మధ్యప్రదేశ్ రాష్ట్రాల్లో విస్తరించి ఉంది.
- దక్కన్ పీఠభూమి అనేది ఒక అగ్నిపర్వత పీఠభూమి, ఇది దక్కన్ ట్రాప్స్ చేత ఏర్పడింది - మిలియన్ల సంవత్సరాల క్రితం విస్ఫోటనం చెందిన భారీ లావా ప్రవాహాలు.
- ఈ పీఠభూమి సగటున 600 మీటర్ల ఎత్తులో ఉంది మరియు పశ్చిమ వైపు పశ్చిమ కనుమలు మరియు తూర్పు వైపు తూర్పు కనుమలు సరిహద్దులుగా ఉన్నాయి.

సెంట్రల్ హైలాండ్స్:

- మధ్య హైలాండ్స్ దక్కన్ పీఠభూమికి ఉత్తరాన మధ్యప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, చత్తీస్ గఢ్ మరియు రాజస్థాన్ లోని కొన్ని ప్రాంతాలను కలిగి ఉంది.
- ఈ ప్రాంతం పురాతన శిలల కోత వల్ల ఏర్పడిన పీఠభూములు మరియు కొండల సముదాయం.
- ఇనుప ఖనిజం, మాంగనీస్ మరియు బాక్సైట్తో సహా ఖనిజ సమృద్ధిగా ఉన్న నిల్వలకు సెంట్రల్ హైలాండ్స్ ప్రసిద్ధి చెందింది.

ఛోటా నాగపూర్ పీఠభూమి:

- ఛోటా నాగపూర్ పీఠభూమి తూర్పు భారతదేశంలో ఉంది, ఇది జార్ఖండ్, ఒడిషా మరియు చత్తీస్గఢ్లోని కొన్ని ప్రాంతాలను కలిగి ఉంది.
- లక్షల సంవత్సరాల క్రితం గోండ్వానా భూభాగం ద్వారా ఏర్పడిన ఈ పీఠభూమి బొగ్గు, ఇనుప ఖనిజం, రాగి మరియు మైకాతో సహా ఖనిజ వనరులతో సమృద్ధిగా ఉంది.
- చోటా నాగపూర్ పీఠభూమి అనేక గిరిజన సమాజాలకు నిలయంగా ఉంది, ఇవి వారి ప్రత్యేకమైన సంస్కృతి మరియు సంప్రదాయాలను పరిరక్షించాయి.

బుందేల్ ఖండ్ అప్ ల్యాండ్:

- బుందేల్ ఖండ్ అప్ ల్యాండ్ మధ్య భారతదేశంలో, ఉత్తర ప్రదేశ్ మరియు మధ్యప్రదేశ్ సరిహద్దులో ఉంది.
- ఈ పీఠభూమి దాని కఠినమైన భూభాగం మరియు ఇసుకరాయి నిర్మాణాలకు ప్రసిద్ధి చెందింది.
- బుందేల్ఖండ్ అప్లాండ్ ఈ జాబితాలోని ఇతర ప్రాంతాలతో పోలిస్తే సాపేక్షంగా తక్కువ ఎత్తైన పీఠభూమి.

మేఘాలయ పీఠభూమి:

- మేఘాలయ పీఠభూమి ఈశాన్య భారతదేశంలో, మేఘాలయ రాష్ట్రంలో ఉంది.
- ఈ పీఠభూమి భారీ వర్షపాతానికి ప్రసిద్ధి చెందింది మరియు భూమిపై అత్యంత తేమగా ఉండే ప్రదేశాలలో ఒకటైన చిరపుంజికి నిలయం.
- మేఘాలయ పీఠభూమి షిల్లాంగ్ పీఠభూమిలో ఒక భాగం, ఇది బంగ్లాదేశ్ వరకు విస్తరించి ఉంది. ఈ పీఠభూమి ప్రకృతి అందాలు, జలపాతాలు, గుహలకు ప్రసిద్ధి చెందింది.

మార్వార్ పీఠభూమి:

- మార్వార్ పీఠభూమి రాజస్థాన్ రాష్ట్ర పశ్చిమ భాగంలో ఉంది.
- ఈ పీఠభూమి కఠినమైన రాతి నిర్మాణాలతో ఏర్పడింది మరియు శుష్క వాతావరణం మరియు ఎడారి భూభాగానికి ప్రసిద్ధి చెందింది.
- ప్రపంచంలోని అతిపెద్ద ఎడారులలో ఒకటైన థార్ ఎడారి మార్వార్ పీఠభూమిలో గణనీయమైన భాగాన్ని కలిగి ఉంది.

మాల్వా పీఠభూమి:

- మాల్వా పీఠభూమి మధ్య భారతదేశంలో, మధ్య ప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో ఉంది.
- ఈ పీఠభూమి వ్యవసాయ ఉత్పత్తికి ప్రసిద్ధి చెందిన సారవంతమైన ప్రాంతం.
- మాల్వా పీఠభూమికి ఉత్తరాన వింధ్య పర్వతశ్రేణులు, దక్షిణాన సత్పురా పర్వత శ్రేణులు సరిహద్దులుగా ఉన్నాయి.
- ఈ పీఠభూములు భారతదేశ భౌగోళిక, ఆవరణ శాస్త్రం మరియు ఖనిజ సంపదలో ముఖ్యమైనవి. ఇవి వైవిధ్యమైన వృక్షజాలం మరియు జంతుజాలానికి ఆవాసాలను అందిస్తాయి, సుందరమైన ప్రకృతి దృశ్యాలను అందిస్తాయి మరియు అభివృద్ధికి అపారమైన సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉంటాయి.

పీఠభూమి స్థానం

ఈ క్రింది ప్రాంతాలలో పీఠభూములు ఉన్నాయి. దిగువ పేర్కొన్న స్థానాన్ని తనిఖీ చేయండి:

- పర్వత భూభాగాలు

- శుష్క ఎడారి భూభాగాలు
- సముద్రాల కింద

పీఠభూమి ఏర్పడటానికి కారణాలు

వివిధ కారకాల వల్ల పీఠభూములు ఏర్పడతాయి, వీటిలో:

- ఉష్ణ విస్తరణ: యునైటెడ్ స్టేట్స్ లోని ఎల్లోస్టోన్ పీఠభూమి, ఫ్రాన్స్ లోని మాసిఫ్ సెంట్రల్ మరియు ఆఫ్రికాలోని ఇథియోపియా పీఠభూమి వంటి పీఠభూములు శిలావరణం యొక్క ఉష్ణ విస్తరణకు ఉదాహరణలు.
- క్రస్టల్ కుదింపు: ఉత్తర ఆఫ్రికా, టర్కీ, ఇరాన్ మరియు టిబెట్ వంటి ప్రాంతాలలో కనిపించే పీఠభూములుక్రస్టల్ బ్లాక్‌లను ఒకదానిపై ఒకటి నెట్టడం లేదా జారడం ద్వారా ఏర్పడతాయి.
- అగ్నిపర్వతం: భారతదేశ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి, USA యొక్క కొలంబియా పీఠభూమి మరియు కెనడాలోని షీల్డ్ వంటి పీఠభూములు అగ్నిపర్వత కార్యకలాపాల ఫలితంగా వచ్చే వరద బసాల్ట్‌ల వల్ల ఏర్పడతాయి.

దక్కన్ పీఠభూమి

దక్షిణ భారతదేశంలోని భారీ అగ్నిపర్వత పీఠభూమి అయిన దక్కన్ పీఠభూమి గోండ్వానా విచ్ఛిన్నంతో ముడిపడి ఉన్న పురాతన చరిత్రను కలిగి ఉంది. ఘనీభవించిన లావా ప్రవాహాలు, దక్కన్ ట్రాప్స్ నుండి ఏర్పడిన ఈ పీఠభూమి ఖనిజాలతో సమృద్ధిగా ఉంటుంది మరియు తూర్పు మరియు పశ్చిమ కనుమలకు భిన్నమైన పర్యావరణ వ్యవస్థలకు మద్దతు ఇస్తుంది. వ్యవసాయానికి అనువైన లేటరైట్ నేల మరియు దాని నదులు భూమిని సస్యశ్యామలం చేయడంతో, దక్కన్ పీఠభూమి భారతదేశ భూగర్భశాస్త్రం, వనరులు మరియు వ్యవసాయ సామర్థ్యానికి కీలక దోహదం చేస్తుంది.

దక్కన్ పీఠభూమి భారతదేశంలో అతి పెద్దది. దక్కన్ పీఠభూమి నర్మదా నదికి దక్షిణాన ఉన్న త్రిభుజాకార భూభాగం. సాత్పురా శ్రేణి ఉత్తరాన దాని విశాలమైన స్థావరాన్ని కలిగి ఉండగా, మహాదేవ్, కైమూర్ కొండలు మరియు మైకల్ శ్రేణి దాని తూర్పు విస్తరణలను ఏర్పరుస్తాయి.

భారతదేశం యొక్క ద్వీపకల్ప పీఠభూమి

ద్వీపకల్ప పీఠభూమి పురాతన స్ఫటికాకార, అగ్ని మరియు రూపాంతర శిలలతో కూడిన ఎత్తైన భూభాగం. దీని నిర్మాణం గోండ్వానా భూమి విచ్ఛిన్నంతో ముడిపడి ఉంది. భారతీయ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి యొక్క ముఖ్య లక్షణాలు విశాలమైన, నిస్సార లోయలు మరియు నెమ్మదిగా వంగిపోయే కొండలు. ఇది రెండు ప్రాథమిక విభాగాలను కలిగి ఉంది: భారతదేశం యొక్క సెంట్రల్ హైలాండ్స్ మరియు దక్కన్ పీఠభూమి. రెండవది పశ్చిమ మరియు తూర్పు కనుమలతో చుట్టబడి ఉంది. అదనంగా, డెక్కన్ ట్రాప్ అనే అగ్నిపర్వత ప్రాంతం అగ్ని శిల నిర్మాణాలతో ఈ పీఠభూమి యొక్క గుర్తించదగిన లక్షణం.

ప్రసిద్ధ పీఠభూమి

ప్రపంచవ్యాప్తంగా కొన్ని ప్రసిద్ధ పీఠభూములు ఇక్కడ ఉన్నాయి:

- దక్కన్ పీఠభూమి (భారతదేశం): 8 భారతీయ రాష్ట్రాలలో విస్తరించి ఉన్న ఇది దక్షిణ భారతదేశాన్ని కలిగి ఉంది మరియు మూడు పర్వత శ్రేణులతో సరిహద్దు కలిగి ఉంది.
- ఛోటానాగ్ పూర్ పీఠభూమి (భారతదేశం): ఇనుము, బొగ్గు మరియు మాంగనీస్ నిక్షేపాలు అధికంగా ఉన్నాయి.
- టిబెటన్ పీఠభూమి (చైనా): ప్రపంచవ్యాప్తంగా అతిపెద్ద మరియు ఎత్తైన పీఠభూమి.
- కటాంగ పీఠభూమి (కాంగో): పుష్కలమైన రాగి గనులకు ప్రసిద్ధి.
- తూర్పు ఆఫ్రికా పీఠభూమి: బంగారం మరియు వజ్రాల తవ్వకాలకు ప్రసిద్ధి చెందింది.

భారతదేశ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి ఏర్పాటు

భారతదేశ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి ఏర్పాటు గురించి:

- గోండ్వానా సూపర్ ఖండం విచ్ఛిన్నం కారణంగా లక్షల సంవత్సరాల క్రితం ఏర్పడింది.
- ఇది ప్రధానంగా అగ్ని మరియు రూపాంతర శిలలతో కూడి ఉంది, ఇది దాని అగ్నిపర్వత మూలాలు మరియు అపారమైన వయస్సును సూచిస్తుంది.
- దక్కన్ ట్రాప్స్, పీఠభూమి లోపల ఉన్న ఒక ప్రాంతం, ప్రత్యేకంగా గట్టిపడిన లావా ప్రవాహాల నుండి ఏర్పడింది.

భారతదేశ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి లక్షణాలు

భారత ద్వీపకల్ప పీఠభూమి లక్షణాల గురించి:

- సెంట్రల్ హైలాండ్స్: పీఠభూమి యొక్క ఉత్తర భాగం, సగటున 600 మీటర్ల ఎత్తులో ఉంది.
- దక్కన్ పీఠభూమి: దక్షిణ భాగం, తూర్పు మరియు పశ్చిమ కనుమల పర్వత శ్రేణులతో సరిహద్దులుగా ఉంది.
- గుండ్రని కొండలతో కూడిన విశాలమైన మరియు నిస్సారమైన లోయలు పీఠభూమి యొక్క భౌగోళిక స్వరూపాన్ని సూచిస్తాయి.
- గోదావరి, కృష్ణా, కావేరి, నర్మద వంటి ప్రముఖ నదులు పీఠభూమి గుండా ప్రవహించి భూమిని సస్యశ్యామలం చేస్తున్నాయి.